

בתוכת המערבה:
מודיעין עילית
מספרה יוסף ז' 3/
טלפון - 08-9744220
דוא"ל לשיטת תפוצה:
rg5740@gmail.com

באהה של תורה

מאת הרב ראובן גולן מה"ס רינוגה של תורה ♦ יו"ל ע"י בול שערם המצויים שע"י מוסדות דברי תורה רחובות

גלוון 59 אדר ב' תשע"ד

פרשת צו – זכור

העלון מוקדש לעליyi נשמה רבינו הנזול רשבבה"ג מרן הנרעד זכרו

עד אחר השבעוד שנפער החוב ויצאו ישראל מצרים, ובא עליהם להינקות משבותתו. והיינו רכיביו "ויבא מלך".
ואמנם יש לציין את המדרש שהביא רבי אברהם סבא צ"ל ב"צורה המור" (פר' בשלח), כי בסתת שנתה עמלק אמרו במדרשה שהיה בסיבת צוותת תמנע. שביקשה לחדיק בזרעו של אברהם ולא קיבלה. וכשראתה שלא קיבלה הנהיתה פגש לא-לפיו בן עשו, כדי לחדיק בזרעו של אברהם ואבינו. ותלך לו את עמלק, וסיפרה לו את כל המאורע. וציוותה לו צוואה אבינו. ובסוף תמן עשה אביה זו לישראל לעוד עולם. ולכן ויבוא עמלק וילחם עם בריטם, שיטור איביה זו לישראל לעוד עולם. ולכן ויבוא עמלק לשנווא את ישראל. בריטם, ישראל. ומשמע שהמנע עצמה ציוותה על עמלק לשנווא את ישראל, כן, אלא שבזעון במס' טנהדרין (צט): ובילקו"ש (תהלים תשטא) לא משמע כן, אלא שבזעון

שrichtko את תמנע ולא קיבלה, יצא ממנה עמלק שצער את ישראל, וכן מצינו בדברי התרגומים יונתן (פס' ח), שעמלק בא על ישראל בغال מצותא [מריביה] דהוה ביני עשו ובני יעקב. ויוטר מכך נתברר בתרגום לשיר השירים עה"פ "אחזו לנו שועלים שועלים קטנים מחלבים כרמים וכרכינו סמדר" (שה"ש ב, טו), יואתא עליהם עמלק רשייא די נטר להו דבבו על עסק בכורות וברכתא די שקל יעקב אבונו מן עשו.

וזהו פישרה של 'משטמת הבכורה' שנזכרה בפייט, שהרי עמלק שטם ושנא את ישראל מחמת מכירת הבכורה ליעקב. ולכן הייתה שנאתו לישראל גודלה יותר משנאת שאר האומות לישראל, כי הוא היה היחיד שנתקנה בהם בעבר עסק הבכורה.

ד. ואף התורה חיים (חולין צב). ביאר בדרך זו את עניין מלחמת עמלק בישראל [ומדבריו נראה שלא ראה את המדרש שהביאו בעלי התוטס, בדבר השבועה שהשביע עשו את עמלק להזיק לישראל], אך הוסיף בו נזכר נסף. כי הנה ידוע שבעת יציאת מצרים חתום הקב"ה על כר' שהבכורה מכורה ליעקב, וכפי שנאמר (שמות ד, כב), "כה אמר ה' בני בכורי ישראל", ופירש רשי" בשם המדרש, כאן חתום הקב"ה על מכירת הבכורה שלקח יעקב מעשו. וכן פירש החזקוני, "כה אמר ה', בני בכורי ישראל", מאי תיבת הדבר שקנה יעקב את הבכורה מעשו אחיו וננהה לו. ועל כן בא עמלק להילחם בישראל כשיצאו מצרים, כי שטם ושנאם על כר' שנחלה ונינהה להם הבכורה.

ה. והتورה חיים הוסיף, כי משום כך לא נלחם משה וביניהם בעמלק, אלא אמר ליהושע "צא והלחם בעמלק". כיוון שמלחמות עמלק בישראל הייתה מלחמה על הבכורה, שעמלק סבר ליטול את הבכורה לעצמו ע"י שתתנצל לישראל. ולכך ראי היה שיעמוד כנגדו מי שירש את בכורתו של יעקב, כדי שתתגונ עליו וכותטו של יעקב בעל הבכורה. וכידוע העניך יעקב אבינו את בכורתו ליטוף, וכמו שנאמר (בראשית מה, כב) "וاني נתתי לך

אלף ושש מאות מיל פסע ובא עמלק מהרוי שער עד לרפידים כדי להילחם בישראל, מבואר במכילתא (פר' עמלק, א') ובתרגם יונתן (פ"ז פס' ח). ודבר זה מעיד על להיותו הרבה של עמלק להתנצל לישראל ולהרע להם.

ואכן, לדברי התנומה (פר' כי תצא, ט'), להיות זו רמוזה בשמו של עמלק, וכי שדרשו שם, 'עמלק' עם שבא לולק את דמן של ישראל. וכן אמר רבי לוי בשם רבי שמעון בר חלפתא, 'משל למה היה עמלק דומה, לובב שהיה לחוט אחר המכחה, כך היה לחוט עמלק אחר ישראל הכלב'.

ופישרה של להיותו איבה זו שהיתה בו בעמלק כלפי ישראל, טעון ביאור רב והתבוננות עמוקה, כי מה עוללו לו ישראל, ומה הרעו לו, עד אשר היה להוט אחוריים מכלב, ובא מארץ רחוכה כדי לולק את דמן. ודברי חז"ל ניכר שלא הייתה זו שנאה שותה ערך לשנאת שאר העמים לישראל, אלא שלעמלק הייתה שנאה מיחודת ונדרה לישראל, עד שראו חז"ל לנכון לכנותה בשם 'להיות', ודבר זה אומר דרשו.

ב. וכדי טפח בהבנת הענין נתגלה לנו בווצר לפרש צור שידר רבי אליעזר הקלייר, פועל שטיימת בכוונה לעכוז. צמיותן צאן קדושים למכוון. קלונזו החרט בעת לזכור. ראשית גוים לגיל בזוכר. הוא אומר, ששנאת עמלק לישראל הינה 'שטיימת בכורה', ובבעור משטמה זו חפץ לעוכרים ולולק דמן. אך דברי הקלייר סתומים וחותומים, כי מהי הבכורה שעמדה לורע עמלק, ואיזה קשר ויחס היה לו לישראל, עד אשר חפץ במכורתם.

ג. ואמנם, דברי הקלייר נשענים ונוטעים על יסודות המדרש שהביאו בפירוש בעלי התוספות (שמות ז, ח), 'ישו' השביע את אליפז בנו להרוג את יעקב, לפי שרימחו בכורה. ואמר לו, בני בכורי, אם תהרוג את יעקב תשוב לך הבכורה. הילך אליפז ונתייעץ עם תמן עמו, והוא מנעהו ואמרה לו, בני, יעקב גיבור ממך ויהרגך. ואביר הרשות, אם לא היה ירא ממנון יהונתן, היה חפץ להרוגו בידו, יותר מעל ידי אחרים. מה עשה אליפז כדי לקיים מצות אביו ושבועתו, הילך אל יעקב ונטול ממן את כל ממונו, וענוי חשוב כמו. כיון שואה עשו שלא עשה אליפז את מצותו. הילך לעמלק בן אליפז ואמר לו שירוג את יעקב. נתרצה עמלק לדברי זקנו עשו, ונשבע לו שיהרגהו. כמשמעותה חמנע את הדבר הרע הזה, הוזירה אותו כמו שעשתה לא-ליפז, ולא קיבל עמלק את דבריה. אמרה לו, חוב גדול מוטל על זרעו של אברהם, כבדתיב "זובדים ועינו אותם", ואם תהרוג את יעקב הרי החוב מוטל عليك ועל זרעו של עשו, כי אתם מוציאו אברהם. ולכך המתין

יפה בת אילנה כהן ע"ה
יחיא בן אהרון מעברי ז"

סالم אהרון לוי בן ברדה שרעבי ז"

הנה בת עוזאך שלום ע"ה
דוד בן חיים שלום ז"

יונה בת נדרה שרעבי ע"ה

לייג' ר' בנימין בן סולחה ז"

ר' שלמה בן טאוס ז"

רחל בת סאלחה ע"ה צביה בת סורה ע"ה

ברוך בן עיטה וייש קקון ז"

ויש להסביר לוה את דברי המהרא"א ענתבי זצ"ל בספר יושב האלים, שאחשורוש גידל את המן מעל כל השרים כדי להורות שהמן שהוא מזועע עשו, לו משפט הבכורה. למדך, כי סביב עניין הבכורה סבבה השנהה לישראל באותו דור.

וז והנה כתבו התוס' במס' קידושין (lag: ד"ה ואימא) שמלך בא על ישראל בעזון המשקלות ומאזני מרמה [שבפרשת כי תצא נאמר לאחר פישת המשקלות, "זכור את אשר עשה לך מלך"]. וביאר הגמ"ץ ברגמן שליט"א בספר שעריו אוריה (פרק כי תצא), שלך בא עמלק בעזון משקלות, כי והוא עזון וחטא במכירה, וכשיש

אי יושר במכירה, בא עמלק ומערער על מכירת הבכורה לעקב.

ח. ונראה להמשיך הuko הלהה, כי הנה כתוב התורת חיים (שם) בביור עניין הבכורה של ישראל, זהענין הוא כי ישראל הם ראשית אוננו של הקב"ה, שבעה שבא להראות את זה מעשו ולברוא את העולם, העלה את ישראל בראשית מוחשבתו, וכי כן ברא עולם ומלואו, כמו"ש "בראשית ברא אלhim" בשבייל ישראלי שנקרו ראיית התבאותו. וכן פירש החזוקוני (שמות ד, ב') את הפסוק "בני בכורי ישראל", וכל האומות בני המ, אבל ישראל חביבים לפני יותר מכלם והם הבכורים, שהם על' במחשבה להיבראות קודם האומות. וכ"כ המהרא"ל בגור אריה (שםoth שם), יאנו אומר כי רוזל (ב"ר סג, יד) מפרשין "בכור" כמשמעותו, לפי שם ראשוןים לכל הנבראים, ורק אותם ידע היה, ומפני זה נקראו "בכורי" כי השם יתברך ידע את ישראל בראשונה, ואחר כך את כל האומות, וזה הבכורה שלהם.

אמנם לעומת יושב שנקראו ראשית, עומד עמלק שף בו נאמר ראשית, וכדברי הכתוב (במדבר כד, כ) "ראשית גוים עמלק". והיינו שמלך כופר בהשגה, וטוען את הראיית ואת הבכורה לעצמו, ומשום כך נלחם בישראל.

ט. ומה יוטemo בוה דברי המלבי"ם (דברים פ"ה), שפרשת זכירת עמלק שבפרשת כי תצא נסכמה לפרש ביכורים שבתחלת פרשת כי תבא, משום שעמלק התגרה בישראל על דבר הבכורה, ונענין הבכור הוא ענין הביכורים, להקדיש את הראיית להשיגת. ולהאמור לעיל יתבאר כי עמלק טוען לעצמו את הראיית והbacורה, וכך נסכמה לעניינו פרשת ראשית הביכורים, הmu"ה שיש בורא לעולם, ولو מקדושים אלו את מעשי יקינו.

האזינו לשיעורים בהשקייה ובפרשת השבוע מאת הרב דרובן גולן ב'קול הלשון' בטל' 03-6171001

לשיחות חדשות משנה זו על הפרשיות שעברו יש להזכיר 1-1-2-48-1-1-1

ניתן להשיג את השיעורים והשיחות בעמודות המחשב של 'קול הלשון' בכל רחבי הארץ

מוסדות "דרכי תורה" רוחבות מזמינים את תושבי העיר והסביבה להשתתף במסיבת פורום המרכזית, שתתקיים בmoz"ש ליל פורים בשעה 9:00 בbihcnen"ס עזרא הספר רח' מנוחה ונהלה. יחד נשמה בשמחת ההג לכבודה של תורה. כמו כן יתקיימו חידון פורום מרתך לילדים ותחרות תחפושות, ויחולקו פרסים והפתעות מיוחדות.

נא לבוא עם תחפושות ומצב רוח מרומם. אל תהמיצו!

לע"נ שלמה בן ירמייהו ורשבסקי ז"ל ♦ עוזי בן שרה ושלמה גדי ז"ל ♦ פטר בן ארנולד רוזן ז"ל

יעקב בן רליה ושלום יעקובי ז"ל
משה בן לאח שלום ז"ל
אברהם בן יהודית דהרי ז"ל

שמעה בת עפה גמליאל ע"ה
עוזי בן שרה ושלמה גדי ז"ל
מרים בת שרה ויטמן עוז ע"ה

אליהו חיים בן רחל אלול ז"ל
עליזה בת לאח בנימין ז"ל
משה בן אהובה ויטמן עוז ז"ל